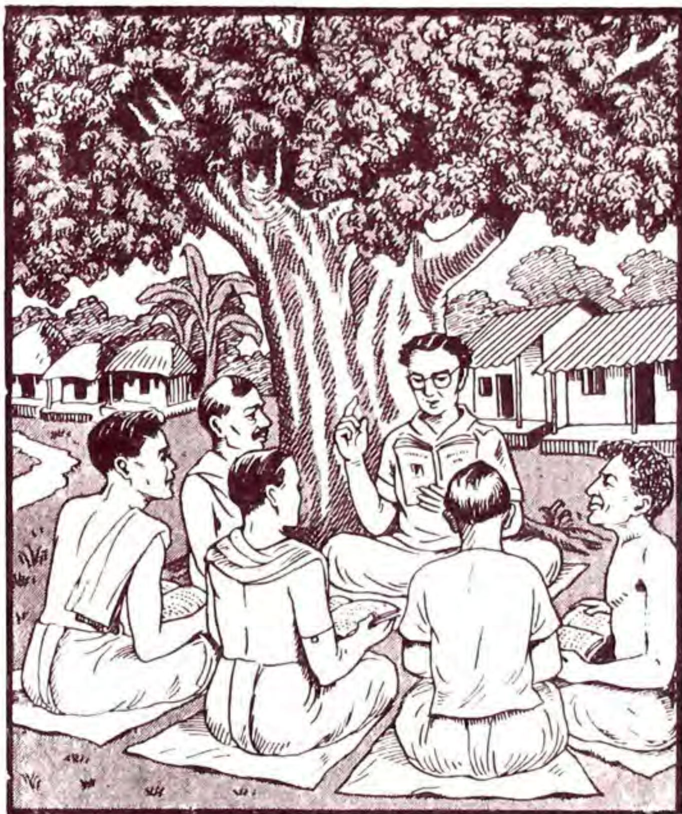

કથા કુટી

କଥା ଗୁଚ୍ଛ

ରଚନା

କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ

୧୯୫୭

ପ୍ରକାଶକ

ଇଉନାଇଟେଡ୍ ବୁକ୍ ହାଉସ୍

ବାଲୁବଜାର, କଟକ—୨

ଅଠ ଅଣା ପଚାଶ ନୟେ ପଇସେ

ଖାଦ୍ୟ ଗୁଣ

ପାଞ୍ଚ ଲୋକ ସଙ୍ଗେ ହେବାକୁ ସମାନ,
ଲୋଡ଼ନ୍ତି ସଭିଏଁ ଧନ ଆଉ ମାନ ।

ଖାଲି ମନ ଥାଇ ଅବା କେଉଁ ଫଳ,
ସବୁଥିକି ସିନା ଲୋଡ଼ା ବୁଦ୍ଧି, ବଳ ।

ବୁଦ୍ଧି ଲାଗି ଲୋଡ଼ା ବିଦ୍ୟା ଅରଜନ,
ବିଦ୍ୟା ବଳେ ନର ଲଭେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ।

ଧନ ଥାଇ ପୁଣି ଅଛୁ ନାନା ଡର,
କେବେ ଯିବ ପୋଡ଼ି, କେବେ ନେବ ଚୋର।

ଆଜ ରଜା କାଲି ଦାଣ୍ଡର ଭିକାରୀ,
ନିତ ଏକାପରି ନ ଯାଏ କାହାରି।

ପଢ଼ିଥିଲେ ବାବୁ ପାଠ ଦି' ଅକ୍ଷର,
ପୋଡ଼ି ହଜିଯିବା ଭୟ ନାହିଁ ତାର।

ନେଇ ନ ପାରିବେ କେହି ଦେହ ଗୁଣ,
ତେଣୁ କହେଁ ସିନା-**ଶୁଣ କଥା ଶୁଣ**।

—ଛୋଟ ମୁହେଁ ବଡ଼ କଥା—

ଝରଣା ପାଖରୁ ଅଳପ ବାଟରେ
ନନ୍ଦ କୂଅଟିଏ ଥାଏ
ଝରଣାକୁ ଦେଖି ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ
ନାକ ଟେକି କଥା କହେ—

"ପଙ୍କ ସଲବଲ ଦହ ଗୋଟାଯାକ
ଥଳ କୂଳ ଠୋର ନାହିଁ,
ଠାଆକେ ନ ରହୁ, ସବୁବେଳେ ଖାଲି
ଗଡ଼ି ଗୁଳୁଥାଉ କାହିଁ ।

ଆଟିକାଟାଙ୍କର ମୁହଁଟାକୁ ନାହିଁ
ସୋରିଷଟାକର ଲାଜ,
ଧିକ ଚୋ ଜନମ, ରାତି ଦିନ ଖାଲି
ହେଉଥାଉ ବଳ ବଳ ।

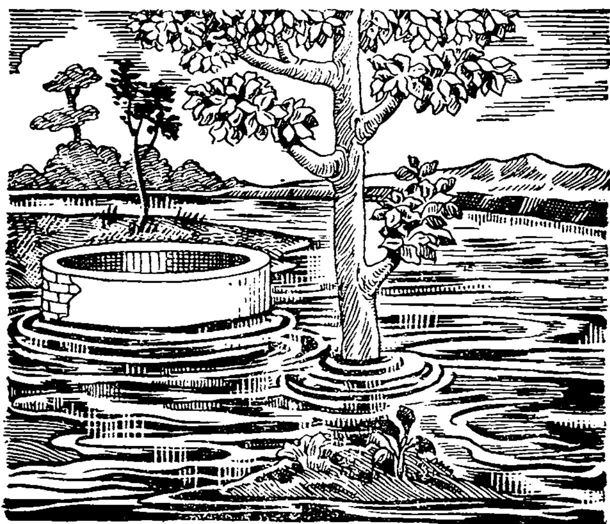
ଟିକ ଝରକାରେ ନେଳଆ ମେଘକୁ
ଦିନ ରାତି ସୁଖେ ଚୁହେଁ,
ଦୁନିଆଁ ଯାକର ମରମ ଖୋଜି ମୁଁ
କେଡ଼େ ମଉଜରେ ଥାଏଁ ।

ସ୍ବାକୁଇ କହନ୍ତି ସୁଖର ଜୀବନ;
ନାହାଁତି ନାଲଠା ରୁହ,
କେଉଁ ଫଳ ଅଛି ସଂସାର ଭିତରେ
ତୋପରି ଜୀବନ ଥାଇ ?"

ନୀରବେ ଝରଣା ସବୁ ସହୁଥାଏ
ସବୁ ଶୁଣୁଥାଏ କାନେ,
ଦାଉ ସାଧିବାକୁ ସୁବିଧା, ସୁଯୋଗ
ଉଣ୍ଡୁଥାଏ ମନେ ମନେ ।

ଦିନାକେତେ ପରେ ଗୁଡ଼ରମେଘ ଘୋଟି
ଆସିଲା ବରଷା କାଳ,
ମେଘ ପାଣି ପାଇ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଲା
ଏଥର ଝରଣା ଜଳ ।

ଦୁଇ କୂଳ ଖାଇ ବଢ଼ିଲା ବେଗରେ
ସୁଅ ହେଲା ପରଖର,
ଗରଜନ ଛାଡ଼ି ଧାଇଁଲା ରାଗରେ
ବଳ କି ଦେଖିବ ତାର !

ଆଖି ପିଛୁଳାକେ କୂଅ ପାଖେ ଯାଇ
ପଚାରିଲା—"ଆରେ କୂଅ,
ଛଳାଇ କେତେ ତ କହୁଥିଲୁ, ଏବେ
କିଏ ସେ ରଖିବ କହ ?"

ଗୃନ୍ଦନ ସହ୍ନତେ କୂଅକୁ ଟିଳାଲା
ନ ରଖି କାହାର ପର୍ୱା,

ଏଇଥିକ କହେଁ— ଶୋଭା ପାଏ ନାହିଁ
ଛୋଟ ମୁହେଁ ବଡ଼ କଥା ।

—ଗରବ ଅନ୍ଧ—

ମହାବଳ ବାଘ ବଣରେ ଥାଏ
ବନଜନ୍ତୁ ଯାକର ରଜା ବୋଲାଏ ।

ଜୀବ ଜନ୍ତୁ ତାକୁ ଥାଆନ୍ତି ଡରି
ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଲେ ଖାଏ ସେ ଧରି ।

ଦିନସାରା ଶୁଏ ଗୁହା ଭିତରେ
ରାତି ହେଲେ ନିତି ବୁଲି ବାହାରେ ।

ଦିନେ, ବେଳ ବୁଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଯାଉଛି
ବାଘରଜା ତାର ଘରେ ଶୋଇଛି ।

କାଉପଲେ ଗଲେ ଆକାଶେ ଉଡ଼ି
କାଆ କାଆ କାଆ ପକାଇ ରଡ଼ି ।

ନଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା, ଉଠିଲା ବାଘ
ଆଖି ତରଟି ସେ ହୋଇଲା ରାଗ ।

ରୋଷେ ବାଘରଜା ବଗୁର କଲା
କାହାର ଏଭଳି ସାହସ ହେଲା !

ନଦ ଭାଙ୍ଗି ମୋର ଗଲା ସେ କାହିଁ ?
ଦେଖିଲା, କୁଆଡ଼େ କେହି ତ ନାହିଁ ।

ଗୃହଆଡ଼ ଖାଲି ଦିଶୁଛି ନାଲି
ବଣଯାକ ନିଆଁ ଜଳିଲା ଭଳି ।

ଆକାଶ, ପାହାଡ଼ ଯେଉଁଠି ଭେଟ
ନାଲି ଦିଶୁଛି ସେ ପଶ୍ଚିମ ପଟ ।

ଚକତର ବଡ଼ ପିଣ୍ଡୁଳା ପରି
କିଏ ସେ ବସିଛି ଆସନ ପାରି ।

ବାଘ ବଗୁରିଲା ରଜା ତ ସିଏ
ଆଉ ଜଣେ ପୁଣି ଆସିଲା କିଏ ?

ଦଣ୍ଡ ଦେବି ଆଜି ଚୁଟି ଘୋଷାରି
ପକାଇବି ତାକୁ ଜୀବନେ ମାରି ।

ଏତିକି ବେଳରେ ପଡ଼ିଛି ବାଗ
ବଗୁଚି, ଧାଇଁଲା ରାଗରେ ବାଘ ।

ଯେତିକି ଯେତିକି ଆଗକୁ ଧାଏଁ
ରକତ ପିଣ୍ଡୁଳା ଦେହ ଲୁଗୁଏ ।

ତନ୍ନ ପାଆ ଛପିଗଲାଣି ଦେହ
ବାଘ ଡାକ ଦେଲା "ରହ ରେ ରହ ।

କୁଆଡ଼େ ଲୁଚବୁ ଆଣିବ ଧରି
ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଛୁ ଯିବୁ କି ତରି ?"

ଧାଇଁ ଧାଇଁ ବାଘ ପାହାଡ଼ ତଳେ
ପହଞ୍ଚିଲା ଯାଇ ଏତିକି ବେଳେ ।

ପାହାଡ଼ ତଳରେ ବଡ଼ ପୋଖରୀ
ଝରଣା ପାଣିରେ ରହିଛି ପୂରି ।

ପାଣିରେ ପଡ଼ିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟର ଛାଇ
ବାଘ ଖୁସି ହେଲା ତାହାକୁ ଚାହିଁ ।

ରାଗରେ କହିଲା ଏଥର ଆଉ
ହାବୁଡ଼ରୁ ମୋର କୁଆଡ଼େ ଯାଉ ?

ରାଇଜରେ ମୋର କରୁଚୁ ଘର
ରଜା ବୋଲି ମୋତେ ନାହିଁ ଖାତର ?
କୋଉ ବାପ ଏବେ ରଖିବ, ତୋତେ
ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି କି ଲୁଚିବୁ ମୋତେ ?

ଏତେ କହି ଡିଆଁ ମାରିଲା ରୋଷେ
ଅକାତ ପାଣିରୁ ଆଉ କି ଆସେ ?
ଗରବରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଲା ବାଘ
ବରଣି କଲା ସେ ମରଣ ଦାଗ ।

ସୁଖ-ଦୁଃଖ

କ—କାଳକ ରଖିଲେ ପଙ୍କରେ ପୋତି
କାଇଁ କେବେ କି ଛାଡ଼ିବ ଜ୍ୟୋତି ?

ଖ—ଖଣ୍ଡିଆ କାନ୍ଥିକି ଯୋଡ଼ି କବାଟ
ଖପରା-ଚଟାର ଟସର ପାଟ !

ଗ—ଗିଳାଇଲେ କ୍ଷୀର ସାପକୁ ନିତି
ଗରଳ ସିନା ସେ କରବ ବାନ୍ତି !

ଘ—ଘର'କରିଥିବ ଦକ୍ଷିଣ-ମୁହାଁ
ଘାଇ ମୁଦ ପାଣି ଚୁଆରୁ ବୁହା ।

ଙ—ଅଦେଖା ମୁହଁରେ ରହଟ ହସ
ଅଖାଇ ଦୁଆରେ ପୋଡ଼ା ପାଉଁଶ !

ଚ—ଚୁତର ପଣିଆଁ କାହିଁକି ପାଇ
ଚୁଡ଼ିଲ ଭଜାକୁ କମ ସଢ଼େଇ ।

ଛ—ଛୋଟିଆ ନଈର ସୁଅଟି ଟାଣ
ଛୋଟ ମୁହଁ କରେ ବଡ଼ ବଖାଣ ।

ଜ—ଜନମ, ମରଣ, ବରଷା, ଝଡ଼
ଜପି ଛୁଡ଼ିଟଲା ନାହାକ ଝଡ଼ ।

ଝ—ଝିମିଟି ଖେଳର ମହାଭାରତ
ଝଗଡ଼ାରୁ ଖାଲି ସରେ ମହତ ।

ଞ—ନଇଁ ପଡ଼ୁଥାଏ ଫଳନ୍ତା ଡାଳ
ନିଜର ବଡ଼ିମା ନିଜେ ନ ଗାଳ ।

ଟ—ଟୋପି ଟୋପି ପାଣି ସାଗର ଗଢ଼େ,
ଟେକା ଜମି ଜମି ପାହାଡ଼ ବଢ଼େ ।

ଠ—ଠିକିଲେ ଜଗତେ ଶିଖନ୍ତି ଲୋକେ
ଠକି ମନ କଲେ ଠାକିବ ପକ୍କେ ।

ଡ—ଡାହାଣୀ ହାତରେ ଛୁଆ ଖେଳାଇ
ଡାକ ବଜାଇ ତା ଜୀବନ ଯାଇ ।

ଢ—ଢୋଲଟି ଭିତରେ ପୋଷିଲେ ମୂଷା
ଢୋକ ଢୋଗଣୀର ଆଉ କି ଆଶା ?

ଣ—ନହଲରେ ଖାଇ ବସିଲେ ବାବୁ:
ନଣ୍ଠ ବାଲି ହେଲେ ସହିବ ସବୁ ।

ତ—ତୋରାଣୀ କି ନାହିଁ ଲୁଣ ପଗଡ଼େ
ତୋଟା ମୂଳ କର ପହିକ ବାଡ଼େ ।

ଥ—ଥାଉ ପୋଡ଼ି ରଙ୍କ ଯାଇତ ଯାଏ
ଥାନପତ୍ତ ବନ୍ଧ ବୀର ତା ଖାଏ ।

ଦ—ଦାନ ମିଳେ ଦଆ-ହାତ ପାଇଁକି
ଦୁଆର ଦଅନ୍ତି ଅଦଆ ଦେଖି ।

ଧ—ଧୀର ପାଣି ଧାର ପଥର କାଟେ
ଧାଉଁଡ଼ିଆ ହଳ ବାଟରେ ହଟେ ।

ନ—ନାଡ କୁଣିଆଁ ର ଆଦର ନାହିଁ
ନାଡ ମନ୍ତ୍ର ପାଇଁ ବଇଦ କାହିଁ ?

ପ—ପାଞ୍ଚ କଥାରୁ ଯେ ବାହାର ହୁଏ
ପାଞ୍ଚଣ ପାହାର ମଥାରେ ଖାଏ ।

ଫ—ଫଟା କପାଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଗାର
ଫୁଟା ଆଖି ତଳେ କଜଳ ଧାର ।

ବ—ବଚନ ମଧୁର ତିଳକ ସରୁ
ବାହୁରକ୍ଷ ସେ ତ ଠକଙ୍କ ଗୁରୁ ।

ଭ—ଭୁକ ଭୁକ ମାଗି କାଟଇ ଦନ
ଭୁଇଁ ନାନ୍ଦୁଥାଏ କରମହୀନ ।

ମ—ମହୁରୁ ମଧୁର କଅଁଳ କଥା
ମଥାକୁ ମୁକୁଟ, ପାଦକୁ ଜୋତା ।

ଯ—ଯାଚିଲେ ନ ରୁଚେ ସର ଲବଣୀ
ଯୋଡ଼ ହାତ ମାଗେ ଅଇଁଠା ପାଣି ।

ର—ରଙ୍ଗତା ମାଳକ ସୁନାର ସୂତା
ରାଣୀ ସଙ୍ଗେ କାଣୀ ତୁଳବା କଥା ।

ଲ—ଲାଜଟି ନ ଥାଏ ଯେବଣ ମୁଖେ
ଲୁଣ ଖାଇ ଗୁଣ ବାହୁନେ ସୁଖେ ।

ବ—ବାହାର ଚିକ୍କଣ ଭିତରେ ପୋଲା
ବାଡ଼ରେ କବାଟ, ଦାଣ୍ତଟା ମେଲା ।

ଶ—ଶଗଡ଼ ଯାଉଛି ସଳଖ ସିଧା
ଶୃଗୁଡ଼ାକ ପାଇଁ ପଡ଼ିଛି ବାଧା ।

ଷ—ଷଠୀଘରେ ଥାଇ ଜେଇଁଲା ପିଲା
ଷଡ଼ରସ ଦେଲ ଅରୁଚା କଲା ।

ସ—ସାଇତା ଆଣ୍ଡକ ବହପ ଥାଏ
ସାଉଁଟା କାଣ୍ଡ କ ଯୁଦ୍ଧକୁ ପାଏ ?

ହ—ହାଟୁଆ ହୁଡ଼ିଲେ ହାଟ ପାଲଙ୍କ
ହଳଆ ହୁଡ଼ିଲେ ବରଷପାକ ।

କ୍ଷ—କ୍ଷିତିରେ ଜନମ ହୋଇଲେ ଲୋକ
କ୍ଷଣେ ସୁଖ ଭୋଗ, କ୍ଷଣକେ ଦୁଃଖ ।

—ଭାଇ ଭାଗ —

କଣ୍ଠା ବାଉଁଶର ଗହଳ ବୁଦାରେ
ଛୁଆଁଣ ଦେଇଛନ୍ତି କୁଆ
ମାସ ଦୁଇଟା ତ ଆୟୁଷ ତାଙ୍କର
ତିନିପିଲା ଚାଆଁ ଚାଆଁ ।

ଛୁଆଁଣ ଯାଇଛୁ ନଟା ବଣ ବୁଲି
ପିଲାଙ୍କୁ ଆହାର ଦେଇ
ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବାକୁ ତିନି ପିଲାଯାକ
ହେଲେ ଭାରି ଖୁଆଖୋଇ ।

କୁନି କୁନି ଅଣ୍ଟ ଗୋଜଆ ଗୋଜଆ
ଖୁମ୍ପାଖୁମ୍ପି ଯହୁଁ ହେଲେ
ସବା ସାନ ପିଲା ସହି ନ ପାରିଲା
ଖସି ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ ।

ଚୁଉଁ ଚୁଉଁ ଚୁଉଁ କେତେ ସେ କାନ୍ଦିଲା
ବସାରେ ପଶିବା ପାଇଁ
ଖଣ୍ଡିଉଡ଼ା ଏବେ ଦେଇ ତ ଶିଖିଛୁ
ଉଡ଼ି ଅବା ଯିବ କାହିଁ ?

ଏତିକି ବେଳରେ ସିହାଣା ଶିଆଳ
ଯାଉଥିଲା ସେହି ବନେ
ପିଲା ଚଢ଼େଇର ଚୁଉଁ ଚୁଉଁ ଡାକ
ଶୁଣିପାରିଲା ସେ କାନେ ।

ଦୂରରୁ ଦେଖି ସେ ଛଅଁାଣ ଛୁଆକୁ
ଜିଭରୁ ବହିଲା ଲାଳ
କଅଁଳ ମାଉଁସ ଚାଖିବା ପାଇଁକି
ହେଲା ଅତି ଅସମ୍ଭାଳ ।

ମନକଥା ମନେ ଚାପି, ପିଲା ଆଗେ
ଶିଆଳ କହିଲା—ଧନ,
କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛୁ କିଏ ମାଇଲା କି
ଆହା ମୋ ରଙ୍କରତନ !

ମଧୁର ବଚନ ଶୁଣି କୁଆ କହେ—
ବାଉଁଶ ବଣେ ମୋ ଘର,
ବଡ଼ ଭାଇ ଦୁହେଁ ମିଶି ମାଡ଼ ମାରି
ମୋତେ କରିଦେଲେ ପର ।

ମାଆ ଦେଇଗଲା ଆହାର ଆମକୁ
ଖାଇବାକୁ ବାଣ୍ଟିକୁଣ୍ଟି
ଭାଗ କାଟି ମୋର କହିଲେ ସେ ଦୁହେଁ
ଚାପି ଦେବେ ବୋଲି ତଣ୍ଟି ।

ଶିଆଳ କହିଲା—ଦେଖିଛି ବହୁତ
ଡାହୁକ କୁଆଙ୍କୁ ବଣେ
ଦେଖି ନ ଥିଲି ମୁଁ ସତେ କେଉଁଠାରେ
ତମ ପରି ଆଉ ଜଣେ ।

ବାଉଁଶ ବଣରେ ରଜା ହେବା ପାଇଁ,
ତୁମେ ଏକା ଯୋଗ୍ୟ ପୁଅ,
ରଜା ହେଲେ ମୋତେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗାଦୀ ଦେବ
ଏ ବଚନ ଆଗେ ଦିଅ ।

ବୁଦାମୂଳେ ଯାଇ ଡାକ ସେ ଭାଇଙ୍କି
ଲଢ଼ାଇ କରିବାପାଇଁ

ଯୁଦ୍ଧରେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ହରାଇ ଦେବି ମୁଁ
ତୁମ ପକ୍ଷେ ପକ୍ଷେ ଥାଇ ।

ଛାତ ଫୁଲ୍‌ଗଲା ଡାହୁକ ପିଲାର
ଶିଆଳର ବଳ ପାଇ
ଦୁଇ ଭାଇଙ୍କି ସେ ଲଢ଼ିବା ପାଇଁକି
ଡାକ ଦେଲା ତଳେ ଥାଇ ।

ଗରବରେ ଫୁଲି ଭାଇ ଦୁହେଁଯାକ
ବସାରୁ ବାହାର ହୋଇ,
ସାନ ଭାଇ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଲେ ରାଗେ
ଖଣ୍ଡିଉଡ଼ା ବେଗେ ଦେଇ ।

ଅଳପ ଦୂର୍‌ରେ ସେହାଣା ଶିଆଳ
ବସିଥିଲା ତାକୁ ଟାକି
ଦୁଇ ଛୁଆଙ୍କୁ ସେ ଗାଉଁ ଗାଉଁ କରି
କଳ ତଳେ ଦେଲା ଯାକି ।

ସାନଭାଇ କହେ କି କଲୁ କି କଲୁ
ଭାଇଙ୍କି ଦେଲୁ ମୋ ଖାଇ
କାହା ଉପରେ ମୁଁ ରାଜୁତି କରିବି
ଭାଗ ମୋର ଜୋଡ଼ା ନାହିଁ ।

ଶିଆଳ କହିଲା—ଏତିକ ଡଲ୍ଲୁ ରୁ
ଚହ୍ନି ନ ପାରିଲୁ ମୋତେ
ଖଞ୍ଜି ରଖିଥିଲି ଦୁହିଙ୍କୁ ଖାଇଲି
ବାକି ରଖିବି କି ତୋତେ ?

ପେଟରେ ଡିହାନ୍ତେ ଭାଇ ଭାଗ ପାଇଁ
କଳି କରୁଥାଅ ବସି
ଖୁମ୍ପି ପକାଇବ ତୋ ମାଆ ଆସିଲେ
ତୋତେ ଖାଇଯାଏ ଖସି ।

—କାହାକୁ କିଏ—

ନେଳିଆ ମେଘକୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶଇ
ଧୋବ ଫରଫର ଜହ୍ନ
ଆଖିକି ସୁନ୍ଦର କାଳିଆ କଜ୍ଜ୍ୱଳ
ମଥାକୁ ଟୋପି ଚନ୍ଦନ ।

ବଗିଚ୍ଛି ସୁନ୍ଦର ଫୁଲ ଫୁଟିଥିଲେ
ଫୁଲକୁ ସୁନ୍ଦର ବାସ,
ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶଇ ଭଅଁର
ଉଡ଼ୁଥିଲେ ଚଉପାଶ ।

ପଖାଳ ଭାତକୁ ବାଇଗଣ ପୋଡ଼ା
ଡବଡ ଭାତକୁ ଘିଅ,
ବରଷା ପାଗରେ ମୁଢ଼ିକି ନଡ଼ିଆ
ଦାନ୍ତ ଥିଲା ଲୋକେ ଖାଅ ।

ମହୁ, ଗୁଡ଼ ଠାରୁ ଆହୁରି ମଧୁର
କଅଁଳ କଅଁଳ କଥା,
ଆଖିକି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥାଇ ଯେବେ
ବାନ୍ଧ ଜାଣିଥିବ ମଥା ।

ଭଜାଟି ସୁନ୍ଦର ଉଷୁମ ଉଷୁମ
କାଞ୍ଜିଟି ଶୀତଳ ଭଲ,
ତିଅଣ ସୁନ୍ଦର ଯୋଗାଡ଼ ଜାଣିଲେ
ନିଆଁ, ପାଣି, ଲୁଣ, ତେଲ ।

ବାନ୍ଧବ ସୁନ୍ଦର ଦୁଃଖ ବେଳେ ଯେବେ
ଦୁଆରେ ହୁଏ ସେ ଠିଆ,
ପଡ଼ିଶା ସୁନ୍ଦର ଚଳୁଥିବ ଯେବେ
ଭଲ ମନ୍ଦ ଦିଆନିଆ ।

ବରଷପାକରେ ଫଗୁଣ ମାସଟି
ସବୁଠୁଁ ସୁନ୍ଦର ଲାଗେ,
ଅଝଟିଆ ପିଲା ଅଳିଟି ସୁନ୍ଦର
ଥିଲାବେଳେ ଯେବେ ମାଗେ ।

କ୍ଷେତକୁ ସୁନ୍ଦର ପାଚିଲା ଫସଲ
ଖଲାକୁ ସୁନ୍ଦର ମେଢ଼ି
ଢାକୁଡ଼ ବୁଦାକୁ ରଞ୍ଜାଟି ସୁନ୍ଦର
ଲତାକୁ ସୁନ୍ଦର କଢ଼ି ।

ହିଡ଼ ମୁଣ୍ଡେ ଯାଉ ରାଜାଠୁ ସୁନ୍ଦର
ପୋଛୁଥିଲେ ମୁଣ୍ଡଝାଳ,
ଗତର ଝଟାଇ ଲଗିଛିଆ ଭୂତ
ଦେହରେ ପୂରାଏ ବଳ ।

ଦୂର ପରବତ, ଦୂର ବନ୍ଧୁଘର
ସୁନ୍ଦର ନ ଜାଣେ କିଏ,
ଝିଅ ବାପଘର ସୁନ୍ଦର ବୋଲାଏ
ସବୁବେଳେ ଯେବେ ଦିଏ ।

ମରଦ ପୁଅକୁ ସାହସ ସୁନ୍ଦର
ନାରୀଙ୍କି ସୁନ୍ଦର ଲାଜ
କାଠର କୁଣ୍ଢେଇ ସୁନ୍ଦର ଦିଶଇ
ମଣ୍ଡି ହୋଇଥିଲେ ସାଜ ।

ଦେଉଳ ଉପରେ କଳସ ସୁନ୍ଦର
ଉଡ଼ୁଥିଲେ ତହିଁ ନେତ,

ତୋଟା ଗହଳକୁ କୋଇଲି ସୁନ୍ଦର
ଗାଉଥିଲେ କୁହୁ ଗୀତ ।

ପୋଖରୀକ ହୁଡ଼ା ସୁନ୍ଦର ଦଶଇ
ନଈକ ସୁନ୍ଦର ନାଆ,
ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ ସୁନ୍ଦର ଲାଗଇ
ଦେହକୁ ଦକ୍ଷିଣା ବାଆ ।

ସରଗରୁ ଜହ୍ନ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର
ଆଖିକ ଆପଣା ଗାଆଁ ।
ଥାଉ ପୋତା ଠାରୁ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର
ଆମ୍ଭ ଟିଲେ ବାପ ନାଆଁ ।

—କହିଲ ଦେଖି—

ଦେଖିଛ କି ଆମ୍ବଗଛେ
ଶିମ୍ବ ଫଳେ କେଉଁଠି ?
ଖଞ୍ଜା ହୋଇ ରହିଛୁ ତ
ଯାହାପାଇଁ ଯେଉଁଟି ।

କାନ ସବୁ ଶୁଣେ ସିନା
ଆଖି ପରି ଶୁହେଁ ନା,
ମୁଣ୍ଡ ସବୁ ଭାବି ପାରେ
ଗୁଣ୍ଡପରି କହେ ନା ।

କୁକୁରଟା କୁଦା ମାରେ
ଗଛ ଚଢ଼େ ବିଲେଇ,
ଖଣ୍ଡା ସିନା ହାଣିପାରେ
ଛୁଞ୍ଚି କରେ ସିଲେଇ ।

ଗୋଡ଼ ସିନା ଚୁଳିପାରେ
ହାତ ପରି ଧରେ ନା,
ତଣ୍ଟି ସିନା ଗିଳିପାରେ
ଦାନ୍ତ ତାହା ପାରେ ନା ।

ହରିଣର ଶିଙ୍ଗ ଅଛି
ବାଘର ତା ନାହିଁ ତ,
ବାଘକୁ ଡରନ୍ତି ଲୋକେ
ନଖ, ଦାନ୍ତ ପାଇଁ ତ ।

ବର୍ଷାରେ ନଈ ବଢ଼େ
ବଢ଼େ ନାହିଁ ଦରିଆ,
ଶାଢ଼ୀ କାମ କେବେ ହେଲେ
ଚଳାଇବ କରିଆ ?

ଟାଙ୍ଗିଆରେ ହାଣି ହୁଏ
କାଠ ଚିରେ କରତ,
ପଶୁ ଦେହ ଲୋମ ଭରା
ଚଢ଼େଇର ପର ତ ।

ପାଣିରେ ପହଁରେ ମାଛ
ଭୂଇଁରେ ସେ ବୁଲେ ନା,
ଘୁଷୁରେ ଭୂଇଁରେ ସାପ
ଗୋଡ଼ରେ ସେ ଚାଲେ ନା ।

କୋଇଲିର କୁହୁ ଡାକ
ସୁଖ ଲାଗେ କାନକୁ,
କାଉ ଡାକେ କାଁ କାଁ
ଚିଡ଼ମାଡ଼େ ମନକୁ ।

ପକ୍ଷୀ ସିନା ଉଡ଼ିପାରେ
ମଣିଷ ତା ପାରେ ନା,
ଗଛରେ ଫୁଲଟି ଧରେ
ପଥରରେ ଧରେ ନା ।

ପୋଖରୀରେ ପଦ୍ମ ଫୁଟେ
ସମୁଦ୍ରରେ ଫୁଟେ ନା
ହାତୀ ଚାଲେ ଝୁଲି ଝୁଲି
ଘୋଡ଼ା ପରି ଛୁଟେ ନା ।

ତେଲ କିଆଁ ଜଳେ କହ
ପାଣି କିଆଁ ଜଳେ ନା
ନଣ୍ଡରେ ତ ଡଙ୍ଗା ଚୁଲେ
ଶୁଖିଲାରେ ଚଲେ ନା ।

ମଣିଷ ତ ଗୀତ ଗାଏ
ପଶୁପକ୍ଷୀ ଗାଏ ନା
ସିଂହ ବାଘ ଦେହ ବଳ
ମଣିଷର ଥାଏ ନା ।

ରାତି ହେଲେ ଜହ୍ନ ଉଏଁ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଏଁ ସକାଳେ,
ଖରାଦିନେ ଝାଳ ବୁହେ
ମନ ଡାକେ ପଙ୍ଖାଳେ ?

ମହୁମାଛି ଖୋଜେ କିଆଁ
ଫୁଲମହୁ କହ ତ
ଗଣଗଣା ମାଛି ଖୋଜେ
ଘାଆ ପୂଜ ରକତ ।

ଦୁନିଆଁରେ ଏ ଭିଆଣ
କିଏ କଲା କାହିଁକି ?
ବେଳେ ବେଳେ ମନ ହୁଏ
ଜାଣିବାର ପାଇଁକି ?

କାରଣଟା ଭାବି ଭାବି
ଥଳକୂଳ ପାଏନା
ପଚାରିଲେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ
ଉତ୍ତର କେ ଦିଏ ନା ।

—ଛି, ଛି—

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ଡବଡ ଭିତରେ ବାଇଗଣ ପୋଡ଼ା
ପାଖୋଳ ଭିତରେ ଘି ।

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ଦଅଁ ପାଇଁ ସିନା ସଜ ମଲ୍ଲୀହାର
କୁକୁର ବେକରେ କି ?

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ଅଡ଼େଇ ଦନକୁ ଦୁନଆକୁ ଆସି
କଳଗୋଳ କାହିଁକି ?

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ହାତ ଗୋଡ଼ ଥାଇ ଆପେ ନ ଅରଜ
ଚୁହିଁ ଥାଅ ଭାଇକି ?

ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ,
ଭଜାଟି ଶୀତଳ ଦହଡ଼ ଆମ୍ବିଳ
ମଜା ତାର ଥାଏ କି ?

ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ,
ଆଖିରେ ନ ଦେଖି ତରଛୁ ପଡୁଛ
ସତ ମଣି ଛାଇକି ?

ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ,
ଭୋକ ବିକଳରେ ତଟିଆ କାମୁଡ଼ା
କୋଉ ଶୋଭା ପାଏ କି ?

ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ, ଛୁ,
ଅଦାର ବେପାରି ଜାହାଜ ମୂଲେଇ
ଲାଭଟା ତହିଁରେ କି ?

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ମେଘ ଟରକିଲେ ବରଷା ନ ଥିଲେ
କାହା ଦୁଃଖ ଯାଏ କି ?

ଛି, ଛି, ଛି, ଛି,
ଫୁଲ ହୋଇଥିବ ବାସନା ନ ଥିବ
ଫୁଲରେ ସେ ଲେଖା କି ?

—ଭଲ ମନ୍ଦ—

ନିଜର ମୁଖରେ ନିଜ ବଡ଼ାଇ
ବଡ଼ଲୋକ କେବେ କରଇ ନାହିଁ ।
ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ବୋଲି ଆପଣା ମୂଲ
ହୀରା କି ତୁଣ୍ଡରେ କହଇ ବୋଲ ?

ପରପାଇଁ ଖାଲ ରଖିଲେ ଖୋଳି
ନିଜେ ଦିନେ ତହିଁ ପଡ଼ିବ ଗଳି ।
ଯେ ଜନ ପାଞ୍ଚଇ ପରର ମନ୍ଦ
ମନ୍ଦ ତାର ତେଣେ ପାଞ୍ଚେ ଗୋବିନ୍ଦ ।

ଦୁଃଖୀ ହେଉ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ସେ ତ
ଦେହ ଚିରି ଦେଇ ଦେଖ ରକତ ।
ଅଛୁ ହାତ ଆଉ ଅଛି ତ ମଥା
ତୁମପରି ସେ ତ କହୁଛି କଥା ।

ଆଜି ହେବା କାମ ଏଇନେ ସାର
କାଲି ହେବା କାମ ଆଜିରେ କର ।
ଆମକୁ ପାହୁଣ୍ଡେ ଗୃଲିବା ପାଇଁ
କି ହୋଇବ ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ ।

ହାତୀପରି ଜୀବ କି ବଳବନ୍ତ
ମାହୁନ୍ତକୁ ମାନି ଚଳୁଛି ସେ ତ ।
ଭେଟା କୁକୁରକୁ ନ ମିଳେ ଦାନା
ଖାଲି ଗୃଟି ଗୃଟି ବୁଲୁଛି ଅନାଁ ।

ଚନ୍ଦନ ଗଛରେ ସାପର ବାସ
ଗଛରେ ନ ଲାଗେ ତିଳେହେଁ ବିଷ ।
ପ୍ରକୃତି ଉତ୍ତମ ଅଟଇ ଯାର
କି କରି ପାରିବ କୁସଙ୍ଗ ତାର ?

ଅରଜିଲା ଶାଗ ପଖାଳ ଖାଇ
ଆପଣା ଘରେ ଯେ ସନ୍ତୋଷେ ଥାଇ,
ପର ଧନରେ ଯେ ନ ଦିଏ ଆଖି
ଜଗତରେ ଏକା ସେଇଟି ସୁଖୀ ।

ହାତ ଗୋଡ଼ ଥାଇ ପରକୁ ଚାହିଁ
ବସିରହେ ଯେହ୍ନ ନିକମା ସେହୁ ।
ଶୋଷେ ମରେ ପାଣି କୂଳରେ ଥାଇ,
ତାପରି ମୂରୁଖ ଜଗତେ ନାହିଁ ।

ଏଭଳି ଥାନରେ ବସିବ ଯାଇ
ଉଠ ବୋଲି କେହି କହିବ ନାହିଁ ।
ଜାଣି କହୁଥିବ ଏଭଳି କଥା
ମିଛ ବୋଲି କେହି ନ କହିବେ ତା ।

ଅତି କୁହାଳିଆ ସଭାରେ ହାରେ
ଅତି ଭୁନାମୁନା ଭୋଜରେ ମରେ ।
ଜଳ ବିହୁନରେ ଜଗତ ନାଶ
ଜଳ ବହୁଳରେ ନ ମିଳେ ବାସ ।

ଡେଙ୍ଗା ଗଛ ଝଡ଼େ ପାଇ ବତାସ
ନାହାଲରେ ତଳେ ଶୋଇଛି ଘାସ ।
ଡେଙ୍ଗା ମୁଣ୍ଡେ ସିନା ଠେଙ୍ଗା ବାଜଇ
ନଇଁ ପଡ଼ିଥିଲେ ବିପଦ ନାହିଁ ।

ଖଣିରୁ ଜନମ କୋଇଲା, ହୀରା
ଜଣେ କଳା ପୁଣି ଜଣେ ତ ଗୋରା ।
ହେଲେ ହେଉ ଏକା ଗଛରୁଁ ଜାତ
ଜଣେ ଖାଏ, ଜଣେ ପତାଏ ହାତ ।

ସୁନା ପଞ୍ଜୁରୀରେ ପୋଷିବ ପେଚା
ଦୁଧ ଭାତ ଦେବ ମେଞ୍ଚାକୁ ମେଞ୍ଚା ।
ସେ କାହୁଁ ପାଲଟି ହୋଇବ ସାରୀ
ପଢ଼ିବ କି ରାମ ଗୋବିନ୍ଦ ହରି ?

ଗଙ୍ଗାରେ ଧୋଇଲେ ନେଇ ଅଙ୍ଗାର
କଳାରଙ୍ଗ ଗୋରା ହେବ କି ତାର ?
ରାତିଦିନ ଯେତେ ମାଠ ନଠାଇ
ଦଡ଼ପୋଡ଼ା କାଠ ବଦଳେ କାହିଁ ?

ପର ଅଣହିତ ଚିନ୍ତା ନ କର
କାଦୁଅ ଫିଙ୍ଗିଲେ ବାଜେ ପଥର ।
ଦୟା ପଦ ଅଛି କଣ୍ଠରେ ଯାର
ମଣିଷ ନୁହେଁ ସେ ବଡ଼ ଠାକୁର ।

ଗଛକୁ ଫୋପଡ଼ ମାରିଲେ ହେଲେ
ଦିଅଇ ଫଳ ସେ ମାଡ଼ ବଦଳେ ।

ପେଡ଼ା ହୁଏ ଆଖୁ, ସହେ କଷଣ
ରସ ଦିଏ ଏହା ସାଧୁ ଲକ୍ଷଣ ।

ଦେଶମାଟି ନିଜ ମାଆରୁ ବଳି
ଦେଶ ହିତେ ଆତ୍ମା ଦିଏ ଯେ ବଳି ।

ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନାରେ ନ ମଣେ ପର
ଯଶବାନା ଉଡ଼େ ଜଗତେ ତାର ।

ଦ'ଦନଙ୍କୁ ଆସେ ବିପଦ ସିନା
ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ତାକୁ କରିବ ଦେନା ।

ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇ ସେ ବନ୍ଧୁ ଭଗାରି
ବେଳ ଦେଖି ବଳେ ଯାଏ ବାହାରି ।

ପରାଧୀନ ଅଟେ ଜୀବ ଯାହାର
ଶାନ୍ତି ସୁଖ କାହୁଁ ଥାଏ ତାହାର ?

ବାଘ ପରି ଜୀବ ବନ୍ଧନେ ଥାଇ
ଚାବୁକ ମାଡ଼କୁ ରହେ ସେ ସହି ।

ମୁଦ୍ରାକର—ମହମ୍ମଦ ଅବ୍ଦୁଲ ହାଦି, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପ୍ରେସ, କଟକ, ୧୯୪୨